

Göteborg - modig förebild inom arkitektur

Arkitekturpolicy för Göteborgs Stad

Innehåll

Inledning	2
Syftet med denna policy.....	2
Vem omfattas av policyn.....	2
Bakgrund	2
Koppling till andra styrande dokument	3
Arkitekturpolicy för Göteborg	4
Arkitektur är viktigt!	4
Attraktiv stad med stark identitet	5
En stad för människor	7
Göteborg - modig förebild inom arkitektur	9

Inledning

Syftet med denna policy

Arkitekturpolicyn ska visa på en tydlig viljeriktning för stadens utveckling för att stärka Göteborgs roll som modig förebild inom arkitektur.

Vem omfattas av policyn

Denna policy ska vara vägledande för Göteborgs Stads alla planerande, byggande och förvaltande förvaltningar och bolag. Policyn ska fungera som vägledning och inspiration för Göteborgs övriga aktörer inom stadsplanering och arkitektur, så som inom civilsamhället, akademin och näringslivet.

Bakgrund

Stadsbyggnadskontoret har sedan flera år ett arkitekturstrategiskt uppdrag. Uppdraget innebär att öka kunskapen om arkitektur och skapa förutsättningar för goda livsmiljöer för göteborgarna. Det arkitekturstrategiska arbetet består till stor del av att initiera samtal, workshops och seminarier om stadens utveckling, både internt inom staden och externt, med göteborgare, akademi och näringsliv. Inom det strategiska arbetet har en publikation - *30 teser om hur vi bygger Göteborg* – arbetats fram för att fungera som dialogmaterial.

År 2017 gjorde Stadsbyggnadskontoret en bred remiss i form av ett arkitekturprogram. Av remissvaren framkom ett behov av tydlig styrning och viljeriktning för arkitektur i Göteborg. Arkitekturpolicyn är ett svar på detta behov. Arkitekturpolicyn sammanfattar Stadens viljeinriktning för det arkitekturstrategiska arbetet.

Arkitekturpolicyn för Göteborgs Stad tar sin utgångspunkt i det nationella målet för gestaltad livsmiljö:

Arkitektur, form och design ska bidra till ett hållbart, jämlikt och mindre segregerat samhälle med omsorgsfullt gestaltade livsmiljöer, där alla ges goda förutsättningar att påverka utvecklingen av den gemensamma miljön.

*Nationellt mål för arkitektur, form och design
- Politik för gestaltad livsmiljö, riksdagsbeslut 2018 05 24*

Målet ska uppnås genom att:

- hållbarhet och kvalitet inte underställs kortsiktiga ekonomiska överväganden,
- kunskap om arkitektur, form och design utvecklas och sprids,
- det offentliga agerar förebildligt,
- estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden tas till vara och utvecklas,
- miljöer gestaltas för att vara tillgängliga för alla,
- samarbete och samverkan utvecklas, inom landet och internationellt.

Koppling till andra styrande dokument

Arkitekturpolicyn kommer arbetas in i den nya Översiktsplanen för Göteborgs Stad, som är under framtagande. I den nya översiktsplanen kommer arkitektur vara ett viktigt kapitel.

Arkitekturpolicyn ska komplettera de strategiska dokumenten Strategi för utbyggnadsplanering (2014), Trafikstrategi för en nära storstad (2014) och Grönstrategi för en tät och grön stad (2014).

Arkitekturpolicy för Göteborg

Arkitektur är viktigt!

Arkitektur rör det byggdas form, stadsrummens gestaltning, stadens rörelsestråk och funktion. Arkitektur påverkar alla människor dagligen. Att ha nära till vardagens målpunkter och tillgång till upplevelserika och välkomnande stadsrum påverkar människors livskvalitet och deras känsla av gemenskap. Arkitektur är ett värdeskapande verktyg för goda livsmiljöer

Göteborg står inför en stor omvandling, staden växer och förändras. Nya byggnader, stadsrum, kvarter och hela stadsdelar tillkommer. Staden behöver förändras för att möta utmaningar som till exempel segregation och ett förändrat klimat, vilket ställer nya krav på hur staden planeras, byggs och förvaltas. Arkitekturen kommer att ha en avgörande roll för hur vi möter vår tids stora utmaningar och hur vi formar en gemensam väg framåt.

Staden ska ge en fullgod livsmiljö för alla människor, med deras olika behov och möjligheter. Arkitekturen påverkar hur lätt det är att ta sig mellan bostad och arbetsplats, mellan skola och fritidsaktivitet, liksom om det enklaste valet är att gå, cykla eller åka kollektivt för att nå olika målpunkter.

Arkitektur påverkar hur och om människor kan mötas i staden och är därför ett verktyg för att motverka segregation. En attraktiv stad har upplevelserika stadsrum, som gör det enkelt för göteborgare att hitta sin plats i staden och känna gemenskap.

Arkitektur handlar om att skapa värden för det omgivande samhället och framtida generationer. Göteborgs identitet, dess historiska arv och dess unika tillgång till kust och stadsnära naturmiljöer ska ligga till grund för stadens fortsatta utveckling.

Göteborg ska vara en modig föregångare inom arkitektur. Genom att satsa på riktigt bra arkitektur förstärks Göteborgs attraktionskraft för både boende, besökare och näringsliv. Göteborg ska aktivt delta i utvecklingen av arkitekturen genom pilotprojekt, genom att initiera arkitekturtävlingar och platsskapande aktiviteter tillsammans med göteborgarna. Göteborg Stad ska ha ett levande samtal om arkitektur, både mellan staden och göteborgarna, och med akademi och näringsliv.

Arkitekturpolicy för Göteborgs stad innebär att Göteborg utvecklas till:

- En attraktiv stad med stark identitet
- En stad för människor
- En modig förebild inom arkitektur

Attraktiv stad med stark identitet

Arkitektur bidrar till Göteborg som attraktiv stad med stark identitet. Genom att medvetet satsa på god arkitektur ökar Göteborgs attraktionskraft, vilket bidrar till attraktiv stad för boende, besökare och innovativt näringsliv.

- Göteborgs byggda historia, och dess unika värden som vattennära, naturnära stad är viktiga identitetsskapare och ska vara en förutsättning för utveckling av staden.
- Ny arkitektur i staden ska förhålla sig till kulturhistorien, spegla vår nutid och stärka Göteborgs identitet för framtiden.
- Göteborg ska satsa strategiskt på utvecklingen och gestaltningen av stadens offentliga rum för att skapa en attraktiv stad för både boende och besökare.

När Göteborg utvecklas är Göteborgs historiska arv och unika tillgångar förutsättningar att bygga vidare på, så som närheten till vattnet och de stadsnära naturområdena. Göteborgs karaktär, stadens estetiska, konstnärliga och kulturhistoriska värden ska tas tillvara och utvecklas när staden växer.

Att bygga på platsens förutsättningar och historiska lager skapar liv och variation i staden. Inför varje stadsutvecklingsprojekt är viktiga frågor dels vad projektet kan bidra med till sin omgivning, dels hur projektet kan tillvarata på platsens möjligheter, så som topografi och naturmiljöer. I varje projekt behöver ställning tas över vilka befintliga byggnader, träd och karaktärsmiljöer som är värdefulla att bevara och vidareutveckla. Ny arkitektur – byggnader, anläggningar liksom offentliga rum - ska omsorgsfullt placeras i befintlig miljö i relation till rörelsestråk och med hänsyn till landskapsbild.

Göteborg ska fortsätta växa fram där land möter vatten. Det ska vara möjligt att komma intill vattnet på många platser i Göteborg och att röra sig längs upplevelserika blågröna stråk längs älven, åarna och kusten. Att röra sig längs med vatten, att blicka ut över vatten eller att bada i eller färdas på vatten bidrar till välbefinnande och livskvalitet.

Den attraktiva staden skapas genom att arkitektur, trafik och stadsrum samspelar med varandra till en större helhet. Genom att strategiskt arbeta med form och innehåll i stadens offentliga rum, torg såväl som parker, skapas en attraktiv stad för människor. Goda livsmiljöer skapas genom en blandning av välkomnande slutna stadsrum, öppenhet och utblickar, liksom en variation mellan stor och liten skala, liksom variation i detaljeringsrikedom.

Landmärken i staden, som utmärker sig på grund av placering, arkitektur eller höjd, blir symbolbärare i berättelsen om Göteborg. De påverkar stadens siluett och utvecklar den mentala bilden av hela staden. Byggnader som utmärker sig i stadsväven ska ha hög kvalitet, så att de på ett positivt sätt formar stadens siluett tillsammans med historiskt viktiga landmärken, terräng och topografi.

Ett högt hus ska bygga vidare på stadsdelens unika identitet. Höga hus som grupperas i klungor snarare än som solitärer, kan markera noder i staden och bidra med täthet i viktiga knutpunkter. Hur de höga husen utformas i ögonhöjd är viktigt för upplevelsen i

marknivå. Öppna och aktiva bottenvåningar är att föredra för att bidra till det goda stadslivet.

I den täta staden kan taken få en större roll som en yta för människor att vistas på. Gröna tak ger oss viktiga ekosystemtjänster genom att fördröja vatten från häftiga regn, och genom att moderera klimatet.

Material stärker arkitekturen och stadsbilden. Material behöver hålla över tid, både fysiskt, ekologiskt och upplevelsemässigt.

Arkitektur skapar värden och ger attraktionskraft. Den attraktiva staden är en grund för ett innovativt näringsliv som bidrar med styrka i samhällsekonomin.

En stad för människor

Människorna och deras olika behov ska vara utgångspunkten när Göteborg utvecklas. Närmiljön har grundläggande betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Göteborg ska vara en stad med goda och hälsosamma livsmiljöer, som är rik på upplevelser i ögonhöjd. Stadsrummen ska vara trygga, tillgängliga och upplevelserika, med en omsorgsfull detaljering som tål att ses på nära håll.

- Människors behov och upplevelser ska vara utgångspunkt vid utveckling av staden som gestaltad livsmiljö.
- Staden ska ha samma höga ambition för gestaltad livsmiljö i alla stadsdelar.
- Stadens utveckling ska ske tillsammans med göteborgarna.

Stadens gestaltning och utveckling påverkar människors livsvillkor. Det ska vara lätt att förflytta sig på ett hållbart sätt mellan hem och skola, arbete och service. Staden ska utvecklas för att underlätta möten mellan människor. De mentala och fysiska barriärerna i staden ska minska.

Staden ska erbjuda offentliga rum, gröna såväl som hårdgjorda, där alla kan mötas på lika villkor. De ska vara trygga och tillgängliga, både mentalt som fysiskt. Det ska finnas en variation av offentliga rum, både för återhämtning och mer fartfyllda aktiviteter.

Platser för rörelse ska medvetet kombineras och integreras med platser för vila. Genom en omsorgsfull gestaltning av våra gemensamma rum kan arkitekturen bidra till att människor känner gemenskap och tillhörighet. Att känna tillhörighet och stolthet över den gemensamma miljön bidrar till att bygga ett samhälle som håller ihop. Oavsett var du bor i staden, ska Staden ha samma höga ambitionsnivå för den gestaltade livsmiljön.

När Göteborg byggs tätare behövs tillräckligt många platser med sol under stora delar av dagen säkerställas. De offentliga rummen ska placeras där det finns förutsättning för goda ljud- och ljusmiljöer. I den täta staden behöver de offentliga rummen vara tillräckligt stora för att tåla användning och rymma de människor som bor och verkar i närheten.

Forskning visar på ett tydligt samband mellan närhet till grönområde och hur ofta människor är fysiskt aktiva. Lika så är har gröna miljöer en positiv inverkan på återhämtning efter stress. Alla i Göteborg ska ha tillgång till ett nära grönområde i tillräckligt hög kvalitet för att fungera som erbjuda avkoppling och fungera som mötesplats.

Parker, stadsnära odling och torg är gröna upplevelseupplevelserum som är viktiga ur både ett socialt och ett ekologiskt perspektiv. Grönområden, vattendrag, liksom växtlighet på gator och torg utför viktiga ekosystemtjänster i staden. Träd skapar vindskydd, djur kan röra sig genom staden längs gröna stråk och sjöar och vattendrag har stor betydelse för den biologiska mångfalden. Grönskan är även ett viktigt stadsbyggnadselement. Sammanhängande grönska fungerar som upplevelserika gröna stråk att röra sig igenom och kan fungera som spridningskorridorer för växt och djur. Även mindre inslag av

grönska i stadsbilden, som enstaka träd på kvartersmark, påverkar hur variationsrik och staden uppfattas i ögonhöjd.

Gator, vägar och stråk är avgörande för en stads funktion och hur staden upplevs. Staden ska möjliggöra plats för mer långsamma rörelsemönster, som gång- och cykelstråk. Hastigheten på gatorna ska anpassas för stadslivet, så att en trygg miljö med rimliga bullernivåer kan skapas.

Barnen är på flera sätt stadens framtid. Speciell vikt ska därför läggas på möjligheten för barn att använda stadsrummen. Barns livschanser kan förbättras av att växa upp i en god bebyggd miljö. Barnens lek- och uppväxtmiljöer ska gestaltas med omsorg, så att de bidrar med värden som trygghet, grönska och upplevelseglädje.

Att göteborgarna är delaktiga i stadsutvecklingen ger bättre lösningar. Därför är det viktigt att det förs transparenta och inkluderande samtal om vad som planeras, byggs och produceras, om hur våra miljöer, offentliga platser och bostäder fungerar och påverkar människor.

Göteborg - modig förebild inom arkitektur

Det kräver mod, skicklighet och uthållighet för att kunna skapa god arkitektur och goda livsmiljöer. Med tydliga ambitioner om vad Staden vill uppnå är det lättare att skapa en attraktiv stad för alla göteborgare. Göteborg ska vara en förebild för god arkitektur både som planerande, byggande och förvaltande aktör. Göteborg ska aktivt delta i kunskapsbyggandet inom arkitektur.

- Göteborgs Stad ska agera som förebild genom att investera i god arkitektur både i de offentliga rummen och i det byggda.
- Göteborgs Stad ska agera som förebild genom god arkitektur i rollen som i planerande, byggande och förvaltande aktör.
- Göteborgs Stad ska driva på utvecklingen genom att arbeta med exempelvis tillfällig arkitektur, arkitekturtävlingar, innovationer och testbäddar.
- Göteborgs Stad ska aktivt bidra till kunskapsutbyte och utvecklat samarbete tillsammans med Stadens förvaltningar och bolag och med andra aktörer, så som akademi, näringsliv och verksamheter.

Göteborg ska vara förebild som beställare av offentliga miljöer, i byggande och i förvaltning, för att utforma och förvalta livsmiljöer med allsidig hållbarhet och god arkitektur. Staden har ett särskilt ansvar att agera som förebild vid skapandet av allmänna platser och kommunala verksamheter. Stadens egna byggnader och offentliga rum ska skapas i välfungerande designprocesser, som bidrar till god arkitektur, ökad inkludering och ökat demokratiskt deltagande.

I stor utsträckning handlar stadsbyggande att i kreativa processer hantera målkonflikter och organisera komplexa och ibland motstridiga intressen till en helhet. Många aktörer bär därför gemensamt ansvar för att utvecklingen av arkitekturen.

Ett viktigt verktyg för hur Staden bidrar till utveckling av arkitektur är hur Staden använder sitt markinnehav. Staden kan vara förebild vid markanvisning och försäljning, genom att avtala om en stor variation av produktionsformer, upplåtelseformer och hustyper. I markanvisningsprocessen ska kortsiktiga ekonomiska överväganden inte prioriteras framför hållbarhet och arkitektur.

Göteborg ska utvecklas till en modig förebild inom arkitektur, genom att arbeta med processer som till exempel tillfällig arkitektur, arkitekturtävlingar och genom att involvera konstnärer i byggprojekt.

Tillfällig arkitektur kan inspirera till ny användning och kunskap om stadens offentliga rum. Nya stadsdelar kan med erfarenhet av temporära installationer utveckla en egen urban identitet utifrån dess unika förutsättningar. Tillfällig användning av befintliga byggnader och stadsrum ska uppmuntras.

Arkitekturtävlingar är ett sätt att få god genomlysning av ett projekt, som visar på olika alternativ samtidigt som nya idéer och fler aktörer bjuds i projekten. Arkitekturtävlingar är även ett bra verktyg för att skapa debatt och dialog om arkitektur.

Konstnärer kan involveras tidigt i plan- och byggprocesser för att skapa byggnadsverk och platser där konsten är integrerad i arkitekturen. Konst kan tillföra oväntade och nya perspektiv som bidrar till upplevelserikedom i stadens livsmiljöer.

Göteborgs Stad ska även driva på arkitekturutvecklingen genom pilotprojekt och testbäddar. Innovationer och testbäddar är nödvändiga för en hållbar utveckling. Ett förändrat klimat gör att byggandet behöver anpassas och att dess miljöpåverkan minimeras. Pilotprojekt är ett sätt att testa nya lösningar som kan hjälpa oss att hantera nya utmaningar. Staden ska även verka för att blanda traditionellt byggande med andra former som exempelvis byggemskaper och självbyggeri - att testa nya processer och nya aktörer i nya konstellationer.

Göteborgs Stad ska aktivt bidra till kunskapsutbyte och utvecklat samarbete. Internationella kontakter och samarbeten, liksom samarbete med nationella universitet och högskolor, främjar kunskapsutbyte och är många gånger en förutsättning för utveckling. För att följa med i utvecklingen, behöver Staden både nationella och internationella kontaktytor och samarbeten. Både praktiskt kunskapsutbyte om stadsbyggande, material och nya tekniska lösningar, liksom ren inspiration är av högsta vikt för att Staden ska vara en del av utvecklingen och utvecklas till en förebild.

Genom mod, tillit, medvetenhet ska Göteborg bli en förebild inom arkitektur.